

«Θα πω την ιστορία σου»

Διαβάζοντας γι' αυτόν τον διαγωνισμό αμέσως σκέφτηκα εσένα, παππού. Είχες περάσει πολλά από την προσφυγιά και η ιστορία σου είναι πολύ ενδιαφέρουσα για όποιον θέλει να ασχοληθεί με αυτό το θέμα. Θα ήθελα πολύ να τη διηγηθώ, για να μάθουν και άλλοι την εμπειρία σου και τα δεινά που είχες περάσει. Αλλά εγώ δεν ξέρω πολλά, δεν έχω τις απαραίτητες πληροφορίες για να αφηγηθώ τα γεγονότα ως έχουν. Γι' αυτόν τον λόγο έχω να σου προτείνω κάτι: να γίνω ε γ ώ το στόμα σου για να αφηγηθείς εσύ την ιστορία σου και να γίνεις ε σ ύ το μυαλό μου και να μου δώσεις τις αναμνήσεις σου, για να μπορέσω να σε βοηθήσω σε αυτό. Τι λες λοιπόν; Συμφωνείς; Ωραία, χαίρομαι που θα συνεργαστούμε σε αυτή την προσπάθεια.

Και η ιστορία μας ξεκινάει.

«Γεννήθηκα το 1920 σε μια συνοικία της Σμύρνης που μέχρι και σήμερα λέγεται Μπουτζάς, σε μια ευκατάστατη οικογένεια. Η Σμύρνη τότε ήταν μία κοινωνία με έντονο το ελληνικό στοιχείο στην οποία όλοι - Τούρκοι, Αρμένιοι, Ευρωπαίοι και Έλληνες - ζούσαν ειρηνικά κι οι σχέσεις μεταξύ μας ήταν πολύ αρμονικές. Μια ανοιχτή κοινωνία με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, καλή ποιότητα ζωής και ανεπτυγμένη οικονομικά και πολιτισμικά. Εγώ ήμουν μικρός ακόμα όταν φύγαμε από εκεί αλλά οι μεγαλύτεροι πήγαιναν και παρακολουθούσαν συχνά θέατρο και διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ο στενός οικογενειακός μου κύκλος όσο ζούσαμε στη Σμύρνη ήταν ο πατέρας μου, η μητέρα μου και η μικρή μου αδερφή. Οι γονείς και οι θείοι μου ήταν αμπελουργοί, είχαν δικά τους κτήματα και ήταν εισοδηματίες, είχαν τη δική τους οικογενειακή επιχείρηση και έκαναν εξαγωγές σταφίδας πρώτης ποιότητας στο εξωτερικό.

Το 1922 όπως ίσως γνωρίζετε έγινε η καταστροφή της Σμύρνης. Οι Τούρκοι έφτασαν στην πόλη. Μπήκαν στα σπίτια μας και πήραν τους νέους άνδρες, για να πολεμήσουν στο πλευρό της Τουρκίας. Έτσι έλεγαν τουλάχιστον αλλά ξέρω πως οι περισσότεροι πέθαιναν από τις κακουχίες. Έτσι λοιπόν και εγώ έχασα τον πατέρα μου, πριν προλάβω καλά καλά να τον γνωρίσω. Μια μέρα ήρθαν και τον πήραν από το σπίτι μας και από τότε δεν τον ξαναείδαμε. Δεν ξέρουμε τι απέγινε. Δεν ξέρω πολλά γι αυτόν. Ούτε πώς ήταν ως χαρακτήρας ούτε πώς πέθανε.

Ύστερα από λίγο ήρθε και η σειρά μας. Η μητέρα μου πήρε εμάς, μωρά, και προσπάθησε να σωθεί από τη φλεγόμενη Σμύρνη. Δεν είχε την ευκαιρία να πάρει πολλά πράγματα μαζί της. Πήρε τα παιδιά της, εμένα και την αδερφή μου, λίγα ρούχα και μια φωτογραφία του πατέρα μου. Φαίνεται ήξερε πως δε θα τον ξαναβλέπαμε και θέλησε να έχουμε κάτι για να μπορούμε να τον θυμόμαστε. Είχε όμως την ελπίδα πως θα ξαναγυρνούσαμε και γι' αυτό πήγε και έθαψε όλα της τα κοσμήματα στον κήπο του σπιτιού μας, στις ρίζες ενός δέντρου. Χρόνια μετά οι γιαγιάδες και οι θείες έλεγαν στα παιδιά σαν παραμύθι πού βρίσκονται θαμμένα τα κοσμήματα, και ας μην τους ένοιαζε πλέον να τα βρουν. Εγώ τότε ήμουν πολύ μικρός, ούτε δύο χρονών ακόμα, και γι αυτό δεν έχω προσωπικές αναμνήσεις από την καταστροφή. Αυτό που ξέρω είναι ότι περάσαμε μεγάλη ταλαιπωρία στο λιμάνι της Σμύρνης ,γιατί δεν ήμασταν οι μόνοι που προσπαθούσαμε να φύγουμε. Μετά από πολύωρες προσπάθειες καταφέραμε να επιβιβαστούμε μαζί με τους θείους

μου σε ένα από τα ελληνικά πλοία το οποίο μάς μετέφερε στη Σάμο. Κάναμε δύσκολο ταξίδι αλλά τελικά φτάσαμε στον προορισμό μας.

Στην Ελλάδα η ζωή μας τον πρώτο καιρό ήταν δύσκολη και απαιτητική. Ζούσαμε σε μια εκκλησία στη Σάμο μαζί με άλλους πρόσφυγες. Οι συνθήκες υγιεινής εκεί ήταν άθλιες. Η μητέρα μου δεν είχε ούτε πάνες για τα παιδιά της. Για να αλλάξει λουπόν την αδερφούλα μου κι εμένα, αναγκαζόταν να σκίζει το μεσοφόρι της φούστας της και να μας φτιάχνει με αυτό αλλαξιές. Ευτυχώς λίγο καιρό αργότερα μπήκε ενεργά στη ζωή μας ο αδερφός της μητέρας μου, ο οποίος ήταν γιατρός μαιευτήρας στην Αθήνα. Ήρθε στη Σάμο, πήρε εμένα, τη μητέρα και την αδερφή μου και μας πήγε στον Αλμυρό κοντά στον Βόλο.

Εκεί μάς αγόρασε κάποια κτήματα και μάς τα έδωσε να τα καλλιεργήσουμε, για να συνεχιστεί η οικογενειακή παράδοση. Έτσι η μητέρα μου έκανε αυτό που ήξερε καλύτερα, αφού από μικρή ανήκε σε οικογένεια αμπελουργών. Όμως η κούραση και οι κακουχίες άνοιξαν το δρόμο στο θάνατο που μάς χτύπησε την πόρτα. Η μητέρα μου, όπως και άλλοι στον προσφυγικό καταυλισμό, έπαθε εξανθηματικό τύφο και πέθανε σε ηλικία 22 χρόνων.

Με αυτόν τον τρόπο έχασα και τη μητέρα μου πολύ μικρός. Δεν ξέρω πώς ήταν σε εξωτερική εμφάνιση. Όσοι την είχαν γνωρίσει, μου έλεγαν πως ήταν όμορφη και καλοσυνάτη. Δεν έχω ούτε μία φωτογραφία της. Όταν φύγαμε από το σπίτι μας στη Σμύρνη, πήρε φωτογραφία του πατέρα μου αλλά δική της όχι. Δεν μπορούσε να φανταστεί ότι θα πέθαινε τόσο νωρίς. Μόνο ένα αντικείμενο έχω από εκείνην: όταν πρωτοπήγαμε στη Σάμο, έφτιαξε ένα μαξιλαράκι για τις καρφίτσες κόβοντας ύφασμα από τη φούστα της και γεμίζοντάς το με τα μαλλιά της, τα οποία και έκοψε.

Μετά τον θάνατο της μητέρας μου, εμένα και την αδερφή μου μάς πήρε ο θεός μου, ο αδερφός της μητέρας μου, στην Αθήνα μαζί με τα ξαδέρφια μου και όσες θείες μου είχαν χάσει τους άνδρες τους. Συνολικά στο σπίτι του πλέον μέναμε δεκαέξι άτομα. Ο παππούς Αλέξανδρος, έτσι τον φωνάζαμε, ο οποίος ήταν και νονός μου, μάς μεγάλωσε σαν παιδιά του φροντίζοντας να μη μας λείψει τίποτε. Θέλησε να φοιτήσουμε σε ιδιωτικό σχολείο, για να μην αισθανόμαστε μειονεκτικά ως πρόσφυγες.

Όσο τα σχόλια και τα επικριτικά λόγια δεν έλειψαν. Οι ντόπιοι συχνά μάς αντιμετώπιζαν επιφυλακτικά, σαν διαφορετικούς. Από τους συμμαθητές μου δε δεχόμουν τόσο πολύ άσχημη συμπεριφορά αλλά θυμάμαι είχα έναν δάσκαλο στο δημοτικό ο οποίος όλα τα προσφυγόπουλα μας φώναζε «τουρκόσποροι κολυβοαναθρεμμένοι»!

Τα χρόνια πέρασαν. Εγώ τελείωσα το πανεπιστήμιο - σπούδασα χημικός - και η αδερφή μου παντρεύτηκε και έκανε οικογένεια. Παντρεύτηκα. Έκανα παιδιά και εγγόνια. Όλα αυτά που έχω ζήσει, παρ' όλο που ήμουν μικρός και δεν έχω πολλές αναμνήσεις, με έχουν σημαδέψει. Κατ' αρχάς σε όλη μου τη ζωή, μέχρι και πολύ μεγάλος, έβλεπα εφιάλτες ότι με κυνηγούσαν οι Τούρκοι. Επίσης η οικογένειά μου είναι πολύ σημαντική για μένα, θα έκανα τα πάντα για να είναι καλά, και αυτό γιατί εγώ στερήθηκα τους δικούς μου από πολύ μικρός.

Το 1983 αποφασίσαμε με τα ξαδέρφια μου να πάμε στη Σμύρνη και να ψάξουμε να βρούμε τα σπίτια μας. Εγώ βέβαια δε θυμόμουν τίποτα αλλά τα ξαδέρφια μου, που τότε ήταν 8-10 χρονών, θυμούνταν λίγο και έτσι καταφέραμε και τα βρήκαμε. Οι Τούρκοι που πλέον έμεναν εκεί μάς υποδέχτηκαν με ενθουσιασμό και μάς άφησαν και μπήκαμε μέσα. Όλα, ακόμα και τα έπιπλα, ήταν ακριβώς όπως τα είχαμε αφήσει, όπως μάς τα αφηγούνταν οι θείες αντί για παραμύθια, όταν ήμαστε μικρά. Από εκεί έφερα λίγο χώμα και πετρούλες από τον κήπο και, όταν γύρισα σπίτι, η γυναίκα μου τα έβαλε στο εικονοστάσι.»

Και τώρα, εννιά χρόνια μετά τον θάνατό του, τού δίνεται του παππού μου η δυνατότητα να ακουστεί η ιστορία του μέσα από μένα, την εγγονή του.

Χαίρομαι που του έδωσα αυτή την ευκαιρία, έστω και τόσα χρόνια μετά.

Λαζαρίδου Στυλιανή
Α΄ Λυκείου, 6^ο ΓΕΛ Ν.Σμύρνης